

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามลำดับ โดยแยกเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. หลักสูตรสถานศึกษา
3. เอกสารที่เกี่ยวกับชุดการสอน
4. เอกสารที่เกี่ยวกับความคิดเห็น
5. เอกสารเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยี ด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

- | | |
|---------------------------|--------------------|
| 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ | 2. ซื่อสัตย์สุจริต |
| 3. มีวินัย | 4. ใฝ่เรียนรู้ |

5. อยู่อย่างพอเพียง

6. มุ่งมั่นในการทำงาน

7. รักความเป็นไทย

8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย

2. คณิตศาสตร์

3. วิทยาศาสตร์

4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

5. สุขศึกษาและพลศึกษา

6. ศิลปะ

7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี

8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 11 มาตรฐาน ดังนี้

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ศ 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและ สังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และ ธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนัก ถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใ้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้

ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง
2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละ ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต

ความสำคัญของสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศไทย และสังคมโลก

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ ดังนี้

ศาสนา ศิลปกรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเอง อยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคม ปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปณิธาน ค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณภาพผู้เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

- มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้นเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้ง
- มีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้
- มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม
- มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองได้ และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในสังคมได้ตลอดชีวิต

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกัน ในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2.1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐาน ศ 5.1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4 – ม.6	1. ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ 2. วิเคราะห์อิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลก	◆ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ให้ข้อมูลและข่าวสารภูมิลักษณะ ภูมิอากาศและภูมิสังคมของไทยและภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ◆ ปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลก ◆ การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพในส่วนต่างๆ ของ โลก ◆ การเกิดภูมิสังคมใหม่ของโลก
ม.4 – ม.6	1. ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ 2. วิเคราะห์อิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลก 3. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทยและทวีปต่างๆ 4. ประเมินการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติในโลกว่าเป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์และหรือธรรมชาติ	◆ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ให้ข้อมูลและข่าวสารภูมิลักษณะ ภูมิอากาศและภูมิสังคมของไทยและภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ◆ ปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลก ◆ การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพในส่วนต่างๆ ของ โลก ◆ การเกิดภูมิสังคมใหม่ของโลก ◆ การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ในประเทศไทยและทวีปต่างๆ เช่น การเคลื่อนตัวของแผ่นเปลือกโลก ◆ การเปลี่ยนแปลงธรรมชาติในโลก เช่น ภาวะโลกร้อน ความแห้งแล้ง สภาพอากาศแปรปรวน

มาตรฐาน ศ 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตารางที่ 2.2 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐาน ศ 5.2

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4 –ม.6	1.วิเคราะห์สถานการณ์และวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและโลก 2. ระบุมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา บทบาทขององค์การและการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3. ระบุแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่างๆ ของโลก 4. อธิบายการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นทั้งในประเทศไทยและโลก 5. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	♦ การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพในส่วนต่างๆ ของ โลก ♦ การเกิดภูมิสังคมใหม่ๆ ในโลก วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและโลก ♦ มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา บทบาทขององค์การและการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศ กฎหมายสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ♦ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่างๆ ของโลก ♦ การใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นทั้งในประเทศไทยและโลก ♦ การแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. หลักสูตรสถานศึกษา

กรอบโครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนก้นทรลักษ์วิทยา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จังหวัดศรีสะเกษ และยโสธร มีดังนี้

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรโรงเรียนก้นทรลักษ์วิทยา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะและสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

โครงสร้างเวลาเรียน

โรงเรียนก้นทรลักษณ์วิทยา กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียน ในหลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2554 (ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551) ดังนี้

ตารางที่ 2.3 โครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน (ชั่วโมง) / หน่วยกิต					
	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
กลุ่มสาระการเรียนรู้	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6
ภาษาไทย	120 / 3	120 / 3	120 / 3	80 / 2	80 / 2	80 / 2
คณิตศาสตร์	120 / 3	120 / 3	120 / 3	80 / 2	80 / 2	80 / 2
วิทยาศาสตร์	120 / 3	120 / 3	120 / 3	120 / 3	120 / 3	-
สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	160 / 4	160 / 4	160 / 4	120 / 3	120 / 3	80 / 2
สุขศึกษาและพลศึกษา	80 / 2	80 / 2	80 / 2	40 / 1	40 / 1	40 / 1
ศิลปะ	80 / 2	80 / 2	80 / 2	40 / 1	40 / 1	40 / 1
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	80 / 2	80 / 2	80 / 2	40 / 1	40 / 1	40 / 1
ภาษาต่างประเทศ	120 / 3	120 / 3	120 / 3	80 / 2	80 / 2	80 / 2
รวมเวลาเรียน(พื้นฐาน)	880/22	880/22	880/22	600 /15	600 /15	440 /11
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
-แนะแนว	40	40	40	40	40	40
-กิจกรรมนักเรียน	60	60	60	60	60	60
-กิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์	15	15	15	20	20	20
รายวิชา / กิจกรรมที่จัด เพิ่มเติมตามความพร้อม และจุดเน้น	240 / 6	240 / 6	240 / 6	680 / 17	680 / 17	840 / 21
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	1240 ชม.	1240 ชม.	1240 ชม.	1400 ชม.	1400 ชม.	1400 ชม.

โครงสร้างหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6

ตารางที่ 2.4 โครงสร้างหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ระดับชั้น	ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
	รายวิชา	หน่วย ยกิต	เวลา เรียน	รายวิชา	หน่วย ยกิต	เวลา เรียน
ม.1	ส 21101 สังคมศึกษา 1	1	2(40)	ส 21102 สังคมศึกษา 2	1	2(40)
	ส 21103 ประวัติศาสตร์ 1	0.5	1(20)	ส 21104 ประวัติศาสตร์ 2	0.5	1(20)
	ส 21105 พระพุทธศาสนา 1	0.5	1(20)	ส 21106 พระพุทธศาสนา 2	0.5	1(20)
ม.2	ส 22101 สังคมศึกษา 3	1	2(40)	ส 22102 สังคมศึกษา 4	1	2(40)
	ส 22103 ประวัติศาสตร์ 3	0.5	1(20)	ส 22104 ประวัติศาสตร์ 4	0.5	1(20)
	ส 22105 พระพุทธศาสนา 3	0.5	1(20)	ส 22106 พระพุทธศาสนา 4	0.5	1(20)
ม.3	ส 23101 สังคมศึกษา 5	1	2(40)	ส 23102 สังคมศึกษา 6	1	2(40)
	ส 23103 ประวัติศาสตร์ 5	0.5	1(20)	ส 23104 ประวัติศาสตร์ 6	0.5	1(20)
	ส 23105 พระพุทธศาสนา 5	0.5	1(20)	ส 23106 พระพุทธศาสนา 6	0.5	1(20)
ม.4	ส 31101 สังคมศึกษา 1	1	2(40)	ส 31102 สังคมศึกษา 2	1	2(40)
	ส 31103 ประวัติศาสตร์ 1	0.5	1(20)	ส 31104 ประวัติศาสตร์ 2	0.5	1(20)
	วิชาเพิ่มเติมเลือกบังคับ ม.4			วิชาเพิ่มเติมเลือกบังคับ ม.4		
ม.5	ส 31201 พระพุทธศาสนา 1	1	2(40)	ส 31202 พระพุทธศาสนา 2	1	2(40)
	ส 32101 สังคมศึกษา 1	1	2(40)	ส 32102 สังคมศึกษา 2	1	2(40)
	ส 32103 ประวัติศาสตร์ 3	0.5	1(20)	ส 32104 ประวัติศาสตร์ 4	0.5	1(20)
ม.6	วิชาเพิ่มเติมเลือกบังคับ ม.5			วิชาเพิ่มเติมเลือกบังคับ ม.5		
	ส 32201 พระพุทธศาสนา 3	1	2(40)	ส 32202 พระพุทธศาสนา 4	1	2(40)
	ส 33101 สังคมศึกษา 1	1	2(40)	ส 33102 สังคมศึกษา 2	1	2(40)
ม.6	วิชาเพิ่มเติมเลือกบังคับ ม.6			วิชาเพิ่มเติมเลือกบังคับ ม.6		
	ส 33201 พระพุทธศาสนา 5	1	2(40)	ส 33202 พระพุทธศาสนา 6	1	2(40)
	ส 30222 กฎหมายเบื้องต้น ที่ประชาชนควรรู้	0.5	1(20)	ส30201 ศาสนาสากล	1	2(40)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
รหัสวิชา ส 31101 ชื่อวิชา สังคมศึกษาพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 1
เวลาเรียน 40 ชั่วโมง จำนวนหน่วยกิต 1 หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

.....

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษา วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ ปรัชญาการดำรงชีวิตทางวัฒนธรรม วิถีการดำรงชีพทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นในประเทศไทย ลักษณะเฉพาะและข้อมูลพื้นที่ แผนที่ เครื่องมือ เทคโนโลยีทางภูมิศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษยชาติ พื้นฐานของเศรษฐศาสตร์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ อุปสงค์ อุปทาน หน่วยเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจ วิวัฒนาการสหกรณ์ ระบบสหกรณ์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำตัวอย่างมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

โดยใช้กระบวนการทางภูมิศาสตร์ การวิเคราะห์ การสืบค้นข้อมูล การแสวงหาความจริง การจัดระบบ การอธิบาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเหตุและผลที่ปรากฏ เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ สามารถนำเสนอข้อมูลที่ได้เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจ เห็นคุณค่าของการนำประโยชน์ไปใช้ในการชีวิตประจำวัน มีคุณธรรมจริยธรรม ภาควิชาใจในความเป็นไทย และมีค่านิยมที่เหมาะสม

รหัสตัวชี้วัด

ส 3.1 ม. 4-6/1 ม. 4-6/2 ม. 4-6/3

ส 5.1 ม. 4-6/1 ม. 4-6/2 ม. 4-6/3 **ส 5.2** ม. 4-6/1

รวม 7 ตัวชี้วัด

กำหนดโครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน รหัสวิชา ส 31101
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 1 หน่วยกิต เวลา 40 ชั่วโมง

ตารางที่ 2.5 โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1.	ปฏิสัมพันธ์เชิง ภูมิศาสตร์	ส 5.1 ม. 4-6/1	- เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ข้อมูลและข่าวสาร ภูมิลักษณะภูมิอากาศ และภูมิสังคมของ ประเทศไทย	6	10
2.	ทรัพยากรธรรมชาติ	ส 5.1 ม. 4-6/2 ม.4-6/3 ส 5.2 ม. 4-6/1	- ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในประเทศไทย - วิฤตการณ์ ทรัพยากรธรรมชาติใน ประเทศไทย ได้แก่ 1. ด้านป่าไม้ 2. ด้านสัตว์ป่า 3. ด้านดินและน้ำ 4. ด้านทะเลและชายฝั่ง 5. ด้านความหลากหลาย ทางชีวภาพ 6. ด้านแร่ธาตุและพลังงาน	14	40

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
3.	พื้นฐานทาง เศรษฐศาสตร์	ส3.1 ม. 4-6/1	- ระบบเศรษฐกิจ - อุปสงค์อุปทาน - ความสัมพันธ์ทาง เศรษฐกิจ - กฎหมายที่เกี่ยวข้องและ อัตราค่าจ้างแรงงานใน สังคมไทย	9	20
4	เศรษฐกิจพอเพียง	ส 3.1 ม. 4-6/2	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง - การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจ พอเพียงในการดำเนินชีวิต ของตนเองและครอบครัว - การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจ พอเพียงในภาคเกษตร อุตสาหกรรม การค้าและ บริการ	6	15
5.	สหกรณ์	ส 3.1 ม. 4-6/3	วิวัฒนาการของสหกรณ์ใน ประเทศไทย - ความหมาย ความสำคัญ และหลักการของระบบ สหกรณ์ ประเภทของ สหกรณ์ในประเทศไทย - สหกรณ์กับการพัฒนา เศรษฐกิจในชุมชน	5	15
รวมเวลาเรียน / คะแนน				40	100

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอน

3.1 ความหมายของการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2553: 14 – 5) ได้ให้ความหมายของการสอนไว้ว่า การสอน หรือ การเรียน ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Instructional Package เป็นสื่อประสมประเภทหนึ่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องที่จะสอน แม้ว่าการเรียนการสอนจะเป็นเรื่องที่ยากใหม่สำหรับบางคน แต่นักการศึกษาไทย ได้มีแนวคิดการทำชุดการเรียนการสอนมาเป็นเวลานานแล้ว แม้จะยังไม่มีคำว่า ชุดการเรียนการสอนขึ้นมาก็ตาม นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการสอน กิจกรรมหรือชุดการสอนไว้ดังนี้

ทิสนา แคมมณี (2552: 374) ได้ให้ความหมายของการสอน หรือ วิธีการสอน โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ ว่าเป็นเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยผู้สอนจัดเตรียมเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ใช้สื่อการสอน หลากๆ อย่างประสมกัน เอาไว้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้คำแนะนำ ช่วยอำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

กฤษณา เป็นสุข (2546: 10) ได้ให้ความหมายของการสอนหรือชุดการเรียน การสอนว่า หมายถึง โปรแกรมทางการเรียนการสอน หรือ การสอนแบบหน่วยมีคู่มือครู จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรม อุปกรณ์ เครื่องมือวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน รวมทั้งคำตอบ เพื่อศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม จัดเป็นกิจกรรมกลุ่ม มีประมาณ 5 ศูนย์กิจกรรมและมีกิจกรรมซ่อมเสริมสำหรับผู้เรียนที่เรียนรู้ได้รวดเร็วเสร็จ ก่อนเวลา มีสมาชิกกลุ่มละประมาณ 7-10 คน และไม่จำเป็นต้องเรียนในห้องเรียนก็ได้ แต่ควรดำเนิน กิจกรรมเป็นระบบตามคำชี้แจงในแต่ละหน่วย

ชาญชัย อินทรสุณานนท์ (2539: 39) ได้ให้ความหมายของการสอนว่าชุดการ สอนเป็นสื่อประสม ซึ่งรวมกันเป็นชุดของวัสดุอุปกรณ์ที่ประกอบกันขึ้นและใช้กระบวนการกลุ่ม เข้าช่วยในการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้การเรียนรู้มีชีวิตชีวาและฝึกฝนพัฒนาการทาง สติปัญญาของผู้เรียนให้มากขึ้น

กู๊ด (Good, 1973: 306) กล่าวว่า ชุดการสอน หมายถึง โปรแกรมทางการสอนที่จัด ไว้โดยเฉพาะ ประกอบด้วยวัสดุ อุปกรณ์ คู่มือครู เนื้อหา แบบทดสอบ มีการกำหนดความมุ่งหมาย ของการเรียนไว้ในชุดการสอน ใช้สำหรับให้นักเรียนแต่ละคนได้ศึกษาและฝึกฝนด้วยตนเอง โดย มีครูเป็นผู้แนะนำการใช้เท่านั้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าชุดการสอน เป็นสื่อประสมที่มุ่งให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม และฝึกฝนด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้แนะนำการใช้ ภายในชุดการสอนจะประกอบด้วยคู่มือการใช้ มีสื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาและประสบการณ์

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับชุดการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์และคณะ (2553: 14-7) ได้เสนอแนวคิดที่นำมาสู่การผลิตชุดการสอน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

3.2.1 การประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล นักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความต้องการ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนรายบุคคลหรือการศึกษาตามเอกกัภาพ

3.2.2 เป็นการเปลี่ยนวิธีการสอนโดยครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นการจัดประสบการณ์ และสื่อประสมที่ตรงตามเนื้อหาวิชาในรูปของชุดการสอน โดยให้นักเรียนศึกษา หาความรู้ด้วยตนเองจากชุดการสอน โดยมีครูเป็นเพียงผู้แนะนำ หรือผู้ช่วยเหลือเท่านั้น

3.2.3 เป็นการจากระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอนให้เป็นรูปสื่อประสม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปลี่ยนจากการใช้สื่อ เพื่อช่วยครูสอนมาเป็นการช่วยนักเรียนในการเรียนรู้

3.2.4 เป็นการสร้างปฏิริยาสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับสภาพแวดล้อม โดยนำ สื่อการสอนและทฤษฎีกระบวนการกลุ่มมาใช้ในรูปของชุดการสอน

3.2.5 เป็นแนวคิดในการจัดสภาพการเรียนการสอนโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้กระทำ สิ่งต่อไปนี้

- 1) ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2) มีทางทราบว่าการตัดสินใจหรือการทำงานของตนถูกหรือผิดอย่างไร
- 3) มีการเสริมแรงบวกที่ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้ทำถูกหรือคิดถูก อันจะทำให้การกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต
- 4) ได้ค่อยเรียนรู้ไปทีละขั้นตามความสามารถและความสนใจของนักเรียนเอง โดยไม่ต้องมีใครบังคับ การจัดสภาพการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ จะมีเครื่องมือช่วยให้บรรลุจุดหมายปลายทาง โดยการจัดการสอนแบบโปรแกรมในรูปของกระบวนการและการใช้ชุดการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญ

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การผลิตชุดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ นั้นต้องให้ครอบคลุมทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และการเน้นความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

3.3 ประเภทของชุดการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2553: 14-12) ได้แบ่งชุดการสอนออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

1) ชุดการเรียนการสอนประกอบการบรรยาย เป็นชุดการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยขยายเนื้อหาสาระที่บรรยายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ช่วยให้ผู้สอนพูดน้อยลงและให้สื่อการสอนทำหน้าที่แทนชุดการสอนแบบบรรยายนี้นิยมใช้กับการฝึกอบรมและการสอนในระดับอุดมศึกษา

2) ชุดการเรียนการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมกลุ่ม เช่น ในการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

3) ชุดการเรียนการสอนรายบุคคล เป็นชุดการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามความแตกต่างระหว่างบุคคล อาจเป็นการเรียนในโรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้ เพื่อให้ผู้เรียนก้าวไปข้างหน้าตามความสามารถ ความสนใจและความพร้อมของผู้เรียนชุดการเรียนการสอนรายบุคคลนี้อาจออกมาในรูปของหน่วยการสอนย่อยหรือ “โมดูล”

4) ชุดการเรียนการสอนทางไกล เป็นชุดการเรียนการสอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนอยู่ต่างถิ่นต่างเวลากันมุ่งสอนให้ผู้เรียนศึกษาได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียน ประกอบด้วยสื่อที่เป็นสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์และการสอนเสริมตามศูนย์บริการศึกษา เช่น ชุดการสอนทางไกลมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

โดยสรุป ชุดการเรียนการสอนจำแนกได้ 4 ประเภทคือ ชุดการเรียนการสอนประกอบการบรรยาย ชุดการเรียนการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม ชุดการเรียนการสอนรายบุคคลและชุดการเรียนการสอนทางไกล

3.4 การสร้างชุดการสอน

ในการออกแบบการสร้างชุดการสอน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532: 119) ได้เสนอการผลิตชุดการสอนแผนจุฬาแบ่งเป็นขั้นตอนสำคัญ 10 ขั้นตอน คือ

1) กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือบูรณาการเป็นแบบสหวิทยาการตามที่เหมาะสม

2) กำหนดหน่วยการสอน แบ่งเนื้อหาวิชาการสอนออกเป็นหน่วยการสอนโดยประมาณเนื้อหาวิชาที่จะให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ในหนึ่งสัปดาห์ หรือหนึ่งครั้ง

3) กำหนดหัวเรื่อง ผู้สอนจะต้องถามตนเองว่าในการสอนแต่ละหน่วยควรให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนอะไรบ้าง แล้วกำหนดออกมาเป็น 4 - 6 หัวเรื่อง

4) กำหนดมโนทัศน์และหลักการ มโนทัศน์และหลักการที่กำหนดขึ้นจะต้องสอดคล้องกับหน่วยและหัวเรื่อง โดยสรุปแนวคิด สารและหลักเกณฑ์สำคัญไว้เพื่อเป็นแนวทางการจัดเนื้อหาการสอนให้สอดคล้องกัน

5) กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง เป็นจุดประสงค์ทั่วไปก่อนแล้ว เปลี่ยนเป็นเชิงพฤติกรรมไว้ทุกครั้ง

6) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งจะ เป็นแนวทางการเลือกและการผลิตสื่อการสอน “กิจกรรมการเรียนรู้” หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำสั่ง ตอบคำถาม เขียนภาพ ทำการทดลองทางวิทยาศาสตร์ เล่น เกมส์ ฯลฯ

7) กำหนดแบบประเมินผล ต้องประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบสอบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากผ่านกิจกรรมมาเรียบร้อยแล้ว นักเรียนได้ เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

8) เลือกและผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ครูใช้ เป็นสื่อการสอน ทั้งสิ้น เมื่อผลิตการสอนของแต่ละหัวเรื่องแล้วก็จัดสื่อการสอนเหล่านี้ไว้เป็นหมวดหมู่ ในกล่องที่ เตรียมไว้เรียกว่า “ชุดการสอน” ก่อนนำไปทดสอบหาประสิทธิภาพ

9) หาประสิทธิภาพชุดการสอน เพื่อเป็นการประกันว่าชุดการสอนที่สร้างขึ้นมี ประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ขึ้นล่วงหน้า โดยคำนึงถึงหลักการที่ว่า การเรียนรู้ เป็นกระบวนการเพื่อช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนบรรลุผล

10) การใช้ชุดการสอน ชุดการสอนที่ได้ปรับปรุงและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ที่ตั้งไว้แล้วสามารถนำไปสอนผู้เรียนได้ตามประเภทของชุดการสอน (แบบบรรยาย แบบกลุ่ม และรายบุคคล และตามระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา) โดยกำหนด ขั้นตอนการใช้ดังนี้

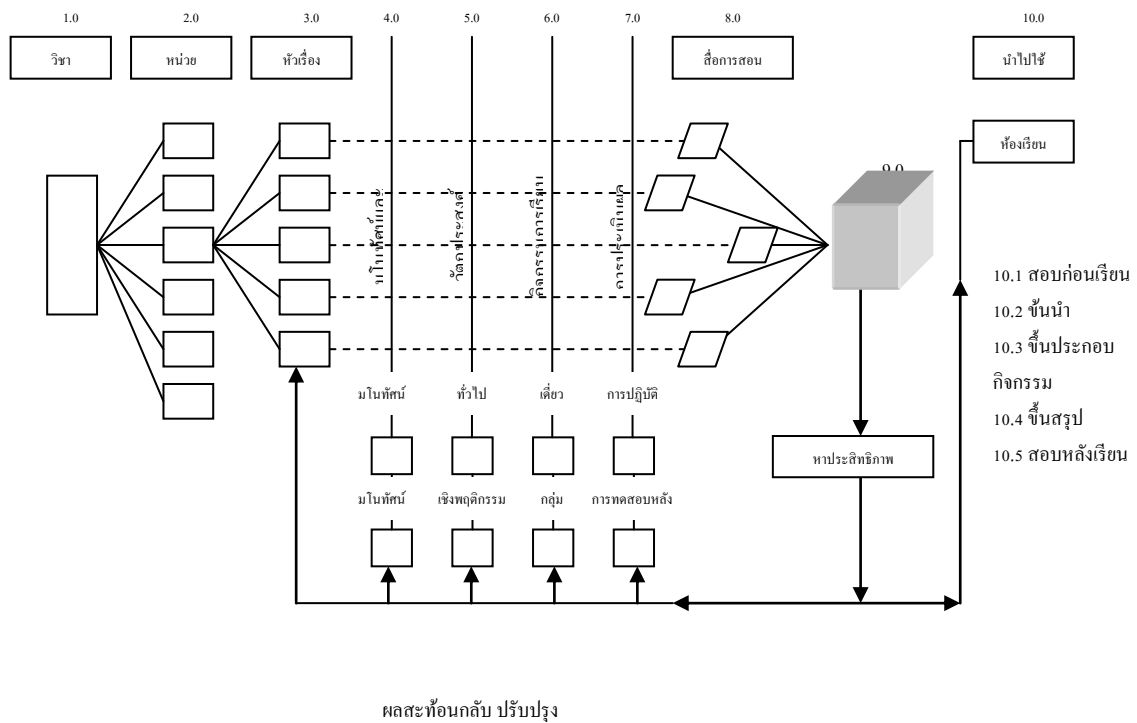
10.1 ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อพิจารณาพื้นฐานความรู้เดิมของ ผู้เรียนใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที

10.2 ชี้นำเข้าบทเรียน

10.3 ขึ้นประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นสอน) ผู้สอนบรรยายหรือให้มีการแบ่งกลุ่ม ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

10.4 ขึ้นสรุปผลการสอน เพื่อสรุปมโนทัศน์และหลักการที่สำคัญ

10.5 ทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อดูพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปแล้ว



ภาพที่ 2.1 แผนผังแบบจำลองระบบการผลิตชุดการสอนแผนจุฬา

ที่มา : ชัยยงค์ พรหมวงศ์ “หน่วยที่ 2 กระบวนการสันนิเวศการและระบบสื่อการสอน” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อการสอน .นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2532.

การผลิตชุดการสอนตามแผนจุฬา เป็นระบบการนำสื่อการสอน แบบประสมมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอน ไม่ว่าจะเป็นแบบบรรยาย แบบกลุ่มกิจกรรม เพื่อช่วยลดบทบาทของผู้สอนจากการเป็นศูนย์กลางของห้อง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองมากขึ้น

ชุดการสอนที่ผลิตขึ้นตามแผนจุฬา จะช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาประสบการณ์ที่มีลักษณะเป็นนามธรรมสูง ช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่กำลังเรียน สร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ครูอาจารย์ ทำให้การเรียนของนักเรียนเป็นอิสระจากอารมณ์และบุคลิกภาพของผู้สอน และจะช่วยทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและสังคม

3.5 ชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรม

ชัยขงศ์ พรหมวงศ์ (2553: 14-32) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึงหน่วยการเรียนการสอนสำเร็จรูปที่มีการจัดระบบสื่อประสมในการประกอบกิจกรรมกลุ่ม

3.5.1 ความสำคัญของชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรม

ชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมมีความสำคัญช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ คือช่วยในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ เน้นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ และใช้สอนแทนครู

3.5.2 ประเภทของชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรม

ประเภทของชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรม อาจจำแนกได้หลายประเภท ในที่นี้จำแนกเป็น 2 ประเภทคือ

2.1 ชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมจำแนกตามเนื้อหาและกิจกรรม เป็นชุดการเรียนรู้การสอนที่ให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมด้วยตนเองตามเนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนด อาจจำแนกย่อยเป็น 2 ประเภท คือ ชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมที่มีเนื้อหาและกิจกรรมเหมือนกันและชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมที่มีเนื้อหาและกิจกรรมต่างกัน

ก. ชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมที่มีเนื้อหาและกิจกรรมเหมือนกัน ชุดการเรียนรู้การสอนประเภทนี้ ผู้เรียนจะประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มจะประกอบเนื้อหาและกิจกรรมที่เหมือนกัน มักจะใช้ในการสอนที่มีเนื้อหาสาระที่มีความต่อเนื่องกันมาก ต้องเรียนตามลำดับก่อนหลัง

ข. ชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมที่มีเนื้อหาและกิจกรรมต่างกัน ชุดการเรียนรู้การสอนประเภทนี้ แบ่งผู้เรียนออกเป็น 4-6 กลุ่ม เรียกว่า ศูนย์กิจกรรม ในแต่ละศูนย์จะศึกษาเนื้อหาและประกอบกิจกรรมแตกต่างกันไปตามที่กำหนดไว้ในชุดการเรียนรู้การสอน โดยที่แต่ละศูนย์จะใช้เวลา 15-20 นาที สำหรับศึกษาเนื้อหาและประกอบกิจกรรม จะมีการเปลี่ยนศูนย์กิจกรรมจนกระทั่งครบทุกศูนย์จึงจะถือว่าเรียนเนื้อหาในแต่ละหน่วยครบตามที่กำหนดไว้

2.2 ชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมจำแนกตามวิธีการ ชุดการเรียนรู้การสอนประเภทนี้ใช้สอนตามวิธีการสอน ได้แก่ ชุดการเรียนรู้การสอนกลุ่มสัมพันธ์ ชุดการเรียนรู้การสอนสถานการณ์จำลอง

3.6 องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมประเภทศูนย์การเรียนรู้

ชัยขงศ์ พรหมวงศ์ (2553: 14-34) กล่าวว่า องค์ประกอบที่จำเป็นต้องมีในชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมประเภทศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้การสอนแบบฝึกปฏิบัติ เนื้อหาสาระ สื่อ และการประเมิน

3.6.1 คู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้การสอน เป็นการชี้แนะทางให้ผู้ที่ใช้ชุดการเรียนรู้การสอนทราบแนวทางการใช้ชุดการเรียนรู้การสอน คู่มือชุดการสอนอาจเป็นแผ่นหรือเล่มก็ได้ ส่วนประกอบของคู่มือชุดการสอนประกอบด้วย คำนำ ส่วนประกอบของชุดการเรียนรู้การสอน คำชี้แจงสำหรับผู้ใช้นี้ สิ่งสำหรับผู้สอนและผู้เรียนต้องเตรียม บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน การจัดชั้นเรียน แผนการสอน เนื้อหาสาระของชุดการเรียนรู้การสอน แบบฝึกปฏิบัติพร้อมเฉลย และแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพร้อมเฉลย

3.6.2 แบบฝึกปฏิบัติ เป็นคู่มือของผู้เรียนที่ผู้เรียนต้องใช้ควบคู่กับการเรียนจากชุดการเรียนรู้การสอนเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนดำเนินไปจนบรรลุจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพ แบบฝึกปฏิบัติอาจเป็นแผ่นหรือเป็นเล่มก็ได้ ส่วนประกอบของแบบฝึกปฏิบัติประกอบด้วย คำชี้แจง แผนการสอน บันทึกสาระสำคัญของแต่ละศูนย์ และกิจกรรมที่กำหนดให้

3.6.3 เนื้อหาสาระ การถ่ายทอดเนื้อหาสาระจะผ่านทางสื่อ เนื้อหาสาระที่ใช้ถ่ายทอดต้องมีการจำแนกเป็นลำดับหัวข้อย่อยหรือประเด็น เช่น บัตรเนื้อหา แผ่นคำสอน เอกสารคำสอน เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ สไลด์ เป็นต้น

3.6.4 สื่อ ในการเสนอเนื้อหาสาระอาจจะต้องมีสื่อประกอบเนื้อหาสาระเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระชัดเจน เช่น ใช้บัตรเนื้อหาในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ อาจมีภาพชุดการ์ตูน หรือเทปบันทึกเสียง ฯลฯ ประกอบเนื้อหาสาระ หรือใช้เทปบันทึกภาพในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระอาจจะต้องมีสื่อสิ่งพิมพ์ สรุปคำบรรยายในเทปบันทึกภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระชัดเจนขึ้น

3.6.5 การประเมิน องค์ประกอบที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ในชุดการเรียนรู้การสอน คือ การประเมิน การประเมินต้องประเมินพฤติกรรมต่อเนื่องหรือที่เรียกว่า กระบวนการคือ การประเมินงานที่ผู้เรียนทำในแบบฝึกปฏิบัติหรือกิจกรรมอื่นที่ผู้สอนกำหนดให้ทำ และประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย เป็นการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนประเมินจากแบบทดสอบหลังเรียน

กล่าวโดยสรุปชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรม มีองค์ประกอบคือ คู่มือชุดการสอน แบบฝึกปฏิบัติ เนื้อหาสาระ สื่อ และการประเมิน

3.7 การวางแผนการผลิตชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมประเภทศูนย์การเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2553: 14-35) กล่าวว่า การวางแผนการผลิตชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมประเภทศูนย์การเรียนรู้ เป็นการกำหนดกิจกรรมที่ต้องดำเนินการก่อนผลิต ซึ่งครอบคลุมการวิเคราะห์เนื้อหา การกำหนดแนวคิด การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดกิจกรรมกลุ่ม การกำหนดสื่อการสอน การกำหนดแนวทางการประเมิน และจัดทำแผนการสอน

3.7.1 การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการจำแนกเนื้อหาที่นำมาผลิตชุดการเรียนการสอนให้เป็นหน่วย แล้วแยกเนื้อหาย่อยออกเป็นหน่วย และหัวเรื่อง

1) การกำหนดหน่วย เป็นมวลประสบการณ์หรือความรู้ที่ผู้สอนทำการสอนผู้เรียน ซึ่งมีเวลาเรียนแตกต่างกันตามระดับของผู้เรียน ในการกำหนดหน่วยมีแนวทางที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

ก. ศึกษาคำอธิบายวิชาสำหรับระดับอุดมศึกษา หรือแผนการสอนของหลักสูตรทั้งแผนสำหรับระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา เพื่อดูเค้าโครงและขอบเขตของเนื้อหาสาระอย่างละเอียด

ข. ศึกษาวัตถุประสงค์ และเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กับเนื้อหาได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ครอบคลุมเนื้อหาหรือไม่

ค. แบ่งเนื้อหาโดยพิจารณาจากคำอธิบายรายวิชา หรือแผนการสอนของหลักสูตรสำหรับเนื้อหาในแผนการสอนของหลักสูตรแม้จะแบ่งเนื้อหาย่อยแล้ว แต่เนื้อหาย่อยก็ยังมีความใหญ่โตมากจึงต้องแบ่งเนื้อหาย่อยลงไปอีก ในการแบ่งเนื้อหาย่อยเพื่อเป็นหน่วยการสอนต้องคำนึงถึงจำนวนหน่วย และขนาดของหน่วย และจะแตกต่างกันไปตามระดับการศึกษา อาทิ ระดับอุดมศึกษา 1 หน่วยอาจใช้เวลา 60 นาที หรือ 120 นาที ในระดับมัธยมศึกษา 1 หน่วยอาจเท่ากับ 1-2 คาบ คาบละ 50 นาที ในระดับประถมศึกษา 1 หน่วย อาจเท่ากับ 3-4 คาบ คาบละ 20 นาที

ง. การกำหนดหัวข้อเรื่อง เมื่อกำหนดหน่วยการสอนให้แบ่งหน่วยการสอนเป็นหัวเรื่อง การกำหนดหัวเรื่อง เป็นการกำหนดหน่วยย่อยของหน่วย

3.7.2 การกำหนดแนวคิด การเขียนข้อความที่เป็นแนวคิดควรใช้ภาษาที่มีการจัดกลาเป็นอย่างดี ครอบคลุมประเด็นสำคัญครบถ้วน

3.7.3 การกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นผลที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยทั่วไป วัตถุประสงค์มี 2 ประเภท คือ วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะ วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการสอนด้วยชุดการเรียนการสอนแบบกลุ่มกิจกรรมมักจะเขียนในรูปวัตถุประสงค์เฉพาะหรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

3.7.4 การกำหนดกิจกรรมกลุ่ม เป็นการกระทำที่ผู้เรียนแสดงออกซึ่งอาจสังเกตได้ด้วยตาหรือดูผลการกระทำได้ กิจกรรมกลุ่มที่ใช้ในการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งใช้ชุดการเรียนการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม มีหลายประเภทได้แก่ กิจกรรมที่ใช้วัสดุและอุปกรณ์ กิจกรรมที่เป็นวิธีการ

3.7.5 การกำหนดสื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในชุดการเรียนการสอนแบบกลุ่มกิจกรรมมีทั้งสื่อประเภทวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ

3.7.6 การกำหนดการประเมิน โดยปกติในการเรียนการสอนจะประเมินจากผล การสอบผู้เรียนเพียงอย่างเดียว สำหรับการสอนแบบศูนย์การเรียนด้วยชุดการเรียนการสอนแบบ กลุ่มกิจกรรม จะประเมิน 2 ระดับคือ (1) ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง และ (2) ประเมินพฤติกรรม ขั้นสุดท้าย

3.7.7 การจัดทำแผนการสอน เป็นการกำหนดขั้นตอนการสอนด้วยการใช้ชุดการ เรียนการสอนแบบกลุ่มกิจกรรมที่ผู้สอนมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหา และประสบการณ์หน่วยใดหน่วยหนึ่ง ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ องค์ประกอบของแผนการ สอนประกอบด้วย วิชา/เรื่องที่จะสอน/ชั้นหัวเรื่อง แนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ การเรียนการสอน และการประเมิน การเขียนแผนการสอนมักใช้แบบเข้ตาราง (ตั้งแต่เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนการสอนและการประเมิน)

3.7.8 การทดสอบประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม โดย การนำชุดการเรียนการสอนไปทดลองใช้เบื้องต้น ปรับปรุงและนำไปใช้จริง

กล่าวโดยสรุปการวางแผนการผลิตชุดการเรียนการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม ประเภทศูนย์การเรียน ครอบคลุมการวิเคราะห์เนื้อหา การกำหนดแนวคิด การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดกิจกรรมการเรียน การกำหนดแนวทางประเมิน การกำหนดสื่อการเรียนการสอน การจัดทำ แผนการสอน และการทดสอบประสิทธิภาพ

3.8 การใช้ชุดการเรียนการสอนแบบกลุ่มกิจกรรมประเภทศูนย์การเรียน

ชัยงค์ พรหมวงศ์ (2553: 14-61) กล่าวถึงแนวทางในการนำชุดการเรียนการสอน แบบกลุ่มกิจกรรมประเภทศูนย์การเรียนไปใช้ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

3.8.1 การเตรียมสภาพแวดล้อม ที่ใช้กับการสอนแบบศูนย์การเรียนควรจัด กระดานนิเทศและผนังห้องเรียน จัดหิ้งหนังสือ และประดับผนังหน้าห้องเรียน

3.8.2 วัตถุประสงค์การใช้ ต้องกำหนดให้ชัดเจน อาจจำแนกเป็น 2 ประการคือ (1) ใช้เมื่อขาดครูหรือใช้สอนแทนครูในกรณีที่ครูไม่มาสอน (2) เพื่อการสอนซ่อมเสริม

3.9 วิธีการใช้

3.9.1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน เป็นการศึกษาความรู้เดิมของผู้เรียนก่อนที่จะเรียน เรื่องนั้นจากชุดการเรียนการสอน

3.9.2 ขั้นนำเข้าสู่เรื่อง เป็นการชี้แจงประเด็นที่ผู้เรียนจะเรียน หรือทบทวนเนื้อหา สารที่เรียนไปแล้วเพื่อเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระใหม่

3.9.3 ขั้นประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนเรียนจากชุดการเรียนรู้ การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมในกรณีชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมที่ใช้กับการสอนแบบศูนย์ การเรียนผู้เรียนจะเรียนตามศูนย์ต่างๆ จนครบทุกศูนย์

3.9.4 ขั้นสรุปทบทวน เป็นการสรุปสาระสำคัญที่เรียนจากชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรม

3.9.5 ขั้นทดสอบหลังเรียน เป็นการศึกษาความก้าวหน้าของผู้เรียนที่เรียนจากชุด การเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรม

3.10 การศึกษาคู่่มือการใช้ชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมประเภทศูนย์การเรียนรู้

ในการใช้ชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมประเภทศูนย์การเรียนรู้ ผู้ใช้ ต้องศึกษาคู่่มือการใช้ชุดการเรียนรู้การสอนอย่างละเอียดตั้งแต่ส่วนประกอบของชุดการเรียนรู้ การสอน คำชี้แจงสำหรับผู้สอน สิ่งสำหรับผู้สอนและผู้เรียนต้องเตรียม บทบาทผู้สอนและผู้เรียน การจัด ชั้นเรียน แผนการสอน เนื้อหาสาระของชุดการเรียนรู้การสอน แบบฝึกปฏิบัติ และแบบทดสอบ ก่อนเรียนและหลังเรียน

3.11 การประเมิน

ในการใช้ชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมจะต้องมีการประเมิน คือการ ทดสอบประสิทธิภาพ และการประเมินคุณภาพชุดการเรียนรู้การสอน เป็นการตรวจสอบคุณภาพ ของชุดการเรียนรู้การสอนเพื่อให้ทราบว่าชุดการเรียนรู้การสอนมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือไม่

โดยสรุปแล้ว การใช้ชุดการเรียนรู้การสอนแบบกลุ่มกิจกรรมประเภทศูนย์การ เรียนครอบคลุมเกี่ยวกับ การเตรียมสภาพแวดล้อม วัตถุประสงค์การใช้ วิธีการใช้ การศึกษาคู่่มือ การใช้ชุดการเรียนรู้การสอนกลุ่มกิจกรรม และการประเมิน

3.12 คุณค่าของชุดการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532: 117) ได้สรุปคุณค่าของชุดการสอนได้ดังนี้

3.12.1 ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อน และมี ลักษณะเป็นนามธรรมสูง เช่น การทำงานของเครื่องกล อวัยวะในร่างกาย การเติบโตของสัตว์ ชั้นต่ำ ฯลฯ ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดี

3.12.2 ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เพราะชุดการสอนจะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนเองและสังคม

3.12.3 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง และการมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

3.12.4 ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้สอน เพราะชุดการสอน ผลิตไว้เป็นหมวดหมู่สามารถหยิบไปใช้ได้ทันที โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ค่อยมีเวลาในการเตรียมการสอนล่วงหน้า

3.12.5 ทำให้การเรียนการสอนของผู้เรียนเป็นอิสระจากอาจารย์ผู้สอน ชุดการสอนสามารถทำให้ผู้เรียนเรียนได้ตลอดเวลาไม่ว่าอาจารย์ผู้สอนจะมีสภาพหรือมีความขัดข้องทางอารมณ์มากน้อยเพียงไร

3.12.6 ช่วยให้การเรียนเป็นอิสระจากบุคลิกภาพของผู้สอนเนื่องจากชุดการสอนทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้แทนครู แม้ครูจะพูดหรือสอนไม่เก่ง ผู้เรียนก็สามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพจากชุดการสอนที่ได้ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพ มาแล้ว

3.12.7 ในกรณีครูขาด ครูคนอื่นก็สามารถสอนแทนโดยใช้ชุดการสอนที่มีใช้เข้าไปนั่ง “คุมชั้น” ปลอ่ยนักเรียนให้อยู่เฉยๆเหมือนที่ครูส่วนใหญ่ทำกันอยู่ในปัจจุบัน เพราะเมื่อเนื้อหาวิชาในชุดการสอนเรียบร้อยแล้ว ครูผู้สอนแทนก็ไม่ต้องเตรียมตัวอะไรมากนัก

3.12.8 สำหรับชุดการสอนรายบุคคลและชุดการสอนทางไกล เช่น ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช จะช่วยให้การศึกษามวลชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้เรียนสามารถเรียนได้เองที่บ้าน

สมจิต สวธนไพบูลย์ (2535: 39) ได้กล่าวถึงข้อดีของชุดการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยตนเองตามอัธยาศัย ความสามารถของแต่ละคน
2. ช่วยแก้ปัญหาการขาดครู
3. ใช้สอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่เรียนไม่ทัน
4. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการอ่าน
5. ช่วยให้เกิดความเบื่อหน่ายจากการเรียนที่ครูต้องทบทวนซ้ำซาก
6. สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลไม่จำ เป็นต้องเรียนให้พร้อมกัน
7. ผู้เรียนตอบผิดไม่มีผู้เยาะเย้ย
8. ผู้เรียนไม่ต้องคอยฟังการสอนของครู
9. ช่วยลดภาระของครูในการสอน
10. ช่วยประหยัดรายจ่ายอุปกรณ์ที่มีผู้เรียนจำนวนมาก
11. ผู้เรียนจะเรียนเมื่อใดก็ได้ ไม่ต้องคอยฟังผู้สอน
12. การเรียนไม่จำ กัดเวลาและสถานที่
13. ส่งเสริมความรับผิดชอบของผู้เรียน

จากคุณค่าของชุดการสอนสรุปได้ว่า ชุดการสอนสามารถสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในมาตรฐานเดียวกันและมีทัศนคติที่ดีในการเรียนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น

4. เอกสารที่เกี่ยวกับความคิดเห็น

4.1 ความหมายของความคิดเห็น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 231) ได้ให้ความหมาย ของความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อ การตัดสินใจ ความคิดความรู้สึกประทับใจที่ไม่ได้เกิดจากการพิสูจน์หรือชั่งน้ำหนักกว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่ สอดคล้องกับความหมายในพจนานุกรมฉบับภาษาอังกฤษ (Webster. 1998: 950) ที่ให้ความหมายว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนความรู้สึกในใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่จะพิจารณาตัดสินใจเพื่อการประเมินคุณค่าของสิ่งต่างๆ (ชาญณรงค์ คำเพชร. 2549: 7)

โคลสนิก (Kolesnik. 1970: 296) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแปลความหมาย หรือการลงความเห็นที่เกิดขึ้นจากข้อเท็จจริง ซึ่งแต่ละบุคคลคิดว่าถูกต้อง แต่คนอื่นๆ อาจจะไม่เห็นด้วย

กูด (Good. 1973: 113) กล่าวว่า ความคิดเห็น หรือทัศนะ หมายถึง ความเชื่อ ความคิด หรือการลงความเห็นเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่

เทอร์สโตน (Thurstone. 1977: 285) กล่าวว่า เจตคติเป็นการแสดงออกทางผลรวมของความโน้มเอียงและความรู้สึก ความมีอคติ ความรู้สึกที่เกิดขึ้น อยู่ในจิตใจมาก่อนความคิด ความกลัว การบังคับขู่เข็ญ และการลงความเห็นของมนุษย์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งส่วนความคิดเห็นก็คือ เจตคติ แต่เป็นการแสดงเจตคติที่แสดงออกมาเป็นคำพูด นอกจากนั้นความคิดเห็นยังเป็นสัญลักษณ์ทางเจตคติ

ประสิทธิ์ รัตนชวานนท์ (2543: 9) ได้สรุปว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของบุคคล ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการพูดหรือเขียน เกิดจากความรู้สึกภายใน ซึ่งความรู้สึกภายในนั้น อาจเป็นเพียง เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยมหรืออคติ อาจกล่าวในแง่หนึ่งว่าเจตคติความเชื่อ ค่านิยม หรืออคติ เป็นพฤติกรรมภายในซึ่งไม่สามารถสังเกตได้โดยบุคคลอื่น นอกจากตัวของเขาผู้นั้นเอง แต่ความคิดเห็นเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ผู้อื่นสามารถสังเกตหรือทราบได้อย่างชัดเจนดังนั้น ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดมีเจตคติ ความเชื่อ ค่านิยมหรืออคติอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าเขาไม่แสดงความคิดเห็นออกมาก็ไม่สามารถทราบได้ว่าเขามี เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยมหรืออคติอย่างไร

จิตร ทนโนนแดง (2548: 34) สรุปไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นความรู้ สำนึกคิดความเชื่อ และการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ด้วยการพูดหรือการเขียน ซึ่งในการแสดงออกนี้จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และพฤติกรรมระหว่างบุคคล เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาและประเมินค่าก่อนจะมีการตัดสินใจแสดงออก ซึ่งการแสดงออกด้านความคิดนี้อาจเป็นไปในทางเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึก ความรู้ของผู้เรียนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งในด้านสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล ซึ่งการแสดงออกด้านความคิดเห็นนี้อาจเป็นไปในทางเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้และมีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ

4.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น

4.2.1. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Lall and Lall, 1983: 45-54 อ้างถึงในทศนา แหมมณี, 2552: 64) มีสาระสรุปได้ ดังนี้

1) ขั้นรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส (Sensorimotor Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 0-2 ปี ความคิดของเด็กวัยนี้ขึ้นกับการรับรู้และการกระทำ เด็กยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และยังไม่เข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น

2) ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 2-7 ปี ความคิดของเด็กวัยนี้ยังขึ้นอยู่กับการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถที่จะใช้เหตุผลอย่างลึกซึ้ง แต่สามารถเรียนรู้และใช้สัญลักษณ์ได้ การใช้ภาษาแบ่งเป็นขั้นย่อยๆ 2 ขั้น คือ

ก. ขั้นก่อนเกิดความคิดรวบยอด (Pre-Conceptual Intellectual Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 2-4 ปี

ข. ขั้นการคิดด้วยความเข้าใจของตนเอง (Intuitive Thing Period) เป็นช่วงพัฒนาการในช่วงอายุ 4-7 ปี

3) ขั้นการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 7-11 ปี เป็นขั้นที่การคิดของเด็กไม่ขึ้นกับการรับรู้จากอุปรางเท่านั้น เด็กสามารถสร้างภาพในใจ และสามารถคิดย้อนกลับได้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวเองและสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น

4) ขั้นการคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 11-15 ปี เด็กสามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ และสามารถคิดตั้งสมมติฐานและใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้

4.2.2 ภาษาและกระบวนการคิดของเด็กแตกต่างจากผู้ใหญ่

4.2.3 กระบวนการทางสติปัญญามีลักษณะ ดังนี้

1) การซึมซับหรือการดูดซึม (assimilation) เป็นกระบวนการทางสมองในการรับประสบการณ์ เรื่องราว และข้อมูลต่างๆ เข้ามาสะสมเก็บไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

2) การปรับและการจัดระบบ (accommodation) คือกระบวนการทางสมองในการปรับประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากันเป็นระบบหรือเครือข่ายทางปัญญา ที่ตนสามารถเข้าใจได้ เกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญาใหม่ขึ้น

3) การเกิดความสมดุล (equilibration) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากขั้นของการปรับ หากการปรับเป็นไปอย่างผสมผสานกลมกลืนก็จะก่อให้เกิดสภาพที่มีความสมดุลขึ้น หากบุคคลไม่สามารถปรับประสบการณ์ใหม่และประสบการณ์เดิมให้เข้ากันได้ ก็จะเกิดภาวะความไม่สมดุลขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญารึ้นในตัวบุคคล

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรุนเนอร์

แนวคิดที่สำคัญๆ ของบรุนเนอร์ มีดังนี้ (Bruner, 1963: 1-54 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี. 2552: 66)

1. ทฤษฎีการเรียนรู้

1.1 การจัดโครงสร้างของความรู้ให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

1.2 การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของผู้เรียน และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนจะช่วยให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ

1.3 การคิดแบบหยั่งรู้ (intuition) เป็นการคิดหาเหตุผลอย่างอิสระที่สามารถช่วยพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้

1.4 แรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

1.5 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์แบ่งได้เป็น 3 ขั้นใหญ่ๆ คือ

1) ขั้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Enactive Stage) คือขั้นของการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งต่างๆ การลงมือกระทำช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ

2) ขั้นการเรียนรู้จากความคิด (Iconic Stage) เป็นขั้นที่เด็กสามารถสร้างมโนภาพในใจได้ และสามารถเรียนรู้จากภาพแทนของจริงได้

3) ขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม (Symbolic Stage) เป็นขั้นการเรียนรู้สิ่งที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมได้

1.6 การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการที่คนเราสามารถสร้างความคิดรวบยอด หรือสามารถจัดประเภทของสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

1.7 การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุด คือการให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (discovery Learning)

ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (Maslow, 1962 อ้างถึงในทิสนา แคมมณี. 2552: 69)

1. ทฤษฎีการเรียนรู้

1.1 มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้น คือ ขั้นความต้องการทางร่างกาย ขั้นความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ขั้นความต้องการความรัก ขั้นความต้องการยอมรับและการยกย่องจากสังคม และขั้นความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ หากความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองอย่างพอเพียงสำหรับตนในแต่ละขั้น มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น

1.2 มนุษย์มีความต้องการที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเอง ประสบการณ์ที่เรียกว่า “peak experience” เป็นประสบการณ์ของบุคคลที่อยู่ในภาวะคัมภีร์ จากการรู้จักตนเองตรงตามสภาพความเป็นจริง มีลักษณะเด่นเด่น เป็นความรู้ลึกซึ้ง เป็นช่วงเวลาที่คุณคนเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถ่องแท้ เป็นสภาพที่สมบูรณ์ มีลักษณะผสมผสานกลมกลืน เป็นช่วงเวลาแห่งการรู้จักตนเองอย่างแท้จริง บุคคลที่มีประสบการณ์เช่นนี้บ่อยๆ จะสามารถพัฒนาตนไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

จากแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็นนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาและศึกษาโดยละเอียดแล้วพบว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรุนเนอร์ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ สามารถอธิบายการเกิดพฤติกรรมด้านการแสดงความคิดเห็นของบุคคลได้อย่างครอบคลุม จึงนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัยในครั้งนี้

เพ็ญพร เพชรสุขศิริ (2531: 3) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการวัดความคิดเห็นมีอยู่หลายวิธีที่แพร่หลายมี 4 วิธี ดังนี้

1. วิธีของเธอร์สโตน (thurstone's Method) เป็นวิธีการสร้างมาตราวัดออกเป็นปริมาตรแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็น หรือทัศนคติไปในทางเดียวกันและเสมือนว่าเป็นช่วงที่มีช่วงห่างเท่ากัน

2. วิธีกัตต์แมน (Guttman's Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกันและสามารถจัดอันดับของทัศนคติสูง-ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดและแสดงถึงการสะสมของข้อความความคิดเห็น

3. วิธีการจำแนกแบบ เอสดี สเกล (Semantic Differential Scale : S-D Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นโดยอาศัยคู่ศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้ามกัน เช่น จี้เกียจ - ขยัน ดี - เลว เป็นต้น

4. วิธีการวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Method) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นที่นิยมแพร่หลายเพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติหรือความคิดเห็นในทางที่ชอบไม่ชอบโดยยึดอันดับความชอบหรือไม่ชอบซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบ และให้ลงคะแนน 5 4 3 2 1 หรือ +2 +1 0 -1 -2 ตามลำดับ

จากที่กล่าวมา สรุปว่าแนวคิดเกี่ยวกับการวัดความคิดเห็นนั้นมีหลายแนวคิดให้เลือกเพื่อนำมาใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert's) นำมาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น

4.3 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความคิดเห็น

ชาดิชย พัทธกษณาคม (2544: 97) แบ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดเป็นความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้

4.3.1 ความคิดเห็นที่เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เป็นการรวบรวมจากประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต ประสบการณ์ที่เก็บสั่งสมมา แต่ละคนจะทำ การจำแนกแยกแยะออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ชอบ – ไม่ชอบ , ดี – ไม่ดี , สนใจ – ไม่สนใจ การจำแนกจะอาศัย “หลักเกณฑ์” ที่แต่ละคนสั่งสมมาจากประสบการณ์ในอดีต และหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะถูกหล่อหลอมมาจาก “ความเชื่อ” ของแต่ละคนที่แตกต่างกันความเชื่อของมนุษย์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาอย่างมีเหตุผล แต่ความเชื่อจะต้องประกอบด้วยเหตุผลเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งความเชื่อแบ่งได้ดังนี้

1) เชื่อจากประสบการณ์ตรง (Primitive Belief) เป็นความเชื่อในระดับพื้นฐาน คือ เชื่อ เพราะเคยได้ยินมา

2) เชื่อจากการประเมินค่า (Evaluative Belief) ความเชื่อชนิดนี้ เกิดขึ้นเนื่องจากบางครั้งประสบการณ์ไม่ได้ให้ข้อมูลที่เหมือนกันทุกครั้ง

3) เชื่อจากการวิเคราะห์ (Higher- Order Belief) ความเชื่อในลักษณะนี้เป็นความเชื่อที่ได้มาจากข้อมูลหลายทาง ก่อนที่จะอาศัยการพิจารณาถึงเหตุผลก่อน

4.3.2 เกิดจากการรับความคิดเห็นของผู้อื่นมาเป็นของตน การรับความคิดเห็นของผู้อื่นมานั้น มักจะเป็นในกรณีที่บุคคลนั้นมีความสำคัญ น่าเชื่อถือและยกย่องชื่นชมอย่างมาก

4.3.3 จากประสบการณ์ที่ประทับใจมาก ประสบการณ์บางอย่างที่ประทับใจมากทั้งด้านดีและด้านไม่ดี เพียงครั้งเดียวก็อาจก่อให้เกิดเป็นความคิดเห็นได้อย่างรวดเร็ว

4.4 การวัดความคิดเห็น

การวัดความคิดเห็นนั้นสามารถวัดได้ 3 วิธี ดังนี้ (ชวลิต ชุกก่าแพง, 2550: 112-113)

4.4.1 การสังเกต เป็นการสังเกตการพูด การกระทำ การเขียนของนักเรียนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ครูต้องการวัด

4.4.2 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ครูใช้พูดคุยกับนักเรียนในประเด็นที่ครูอยากรู้ซึ่งอาจเป็นความรู้สึก ทศนคติของนักเรียนเพื่อนำสิ่งที่นักเรียนพูดออกมาแปลความหมายเกี่ยวกับลักษณะจิตพิสัยของนักเรียนได้ เช่น ครูอยากรู้ว่าเขาสนใจเรียนวิชาภาษาไทยหรือไม่ เคยอ่านหนังสืออะไรที่ดีๆ บ้าง คำตอบของนักเรียนจะทำให้ครูประเมินได้ว่ามีความสนใจการเรียนวิชาภาษาไทยมากน้อยปานใด

4.4.3 การใช้แบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า เป็นเครื่องมือวัดทัศนคติวัดความสนใจวัดคุณธรรม จริยธรรมจะมีรูปแบบการวัด 3 รูปแบบ คือ แบบของลิเคิร์ต แบบเซอร์สโตน และแบบของออสกูด แบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบของลิเคิร์ต มีลักษณะสำคัญ 4 ประการดังนี้

1) มีระดับความเข้มข้นให้ผู้ตอบ เลือกตอบตามความคิดเห็น เหตุผล สภาพความเป็นจริงตั้งแต่ 3 ระดับขึ้นไป

2) ระดับที่เลือกอาจเป็นชนิดที่มีทั้งด้านบวกและด้านลบในข้อเดียวกัน หรือมีเฉพาะด้านบวกหรือมีเฉพาะด้านลบ โดยที่อีกด้านหนึ่งจะเป็นศูนย์หรือระดับน้อยมาก

3) บางข้อมีลักษณะเชิงนิมาน (Positive Scale) บางข้อมีลักษณะ เชิงนิเสธ (Negative Scale)

4) สามารถแปลงผลตอบเป็นคะแนนได้ จึงสามารถวัดความคิดเห็นคุณลักษณะด้านจิตพิสัยออกมาในเชิงปริมาณได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แนวทางการวัดความคิดเห็นนั้นสามารถวัดได้ 3 วิธี ได้แก่ การสังเกต สัมภาษณ์ และวิธีการใช้แบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสอบถามความคิดเห็นโดยใช้แบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นคุณลักษณะเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของบุคคลที่ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านต่างๆและประสบการณ์ อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและแนวทางในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2521: 13) ได้บัญญัติศัพท์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จหรือความสามารถในการกระทำใดๆ ที่ต้องอาศัยทักษะ หรือมีเจตจำนงที่ต้องอาศัยความรอบรู้ในวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ”

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540: 29) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน หรือคือมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่บุคคลได้รับจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพสมอง

บลูม (Bloom, 1984: 90-91) ได้สรุปให้เห็นชัดเจนว่าผลสัมฤทธิ์หรือประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นเป็นความสามารถที่แสดงออกทางพฤติกรรมย่อยๆ ได้ในด้านต่างๆ ดังนี้

5.1.1 ด้านความรู้ความจำ (Knowledge) เป็นความสามารถที่ผู้เรียนเก็บและระลึกถึงเรื่องราวต่างๆ ที่ได้รับการสั่งสอนอบรมมาใช้ได้เป็นลักษณะที่ผู้เรียนแสดงออกในรูปของการจำ และระลึกเรื่องราวต่างๆ ได้

5.1.2 ด้านความเข้าใจ (Comprehensive) เป็นความสามารถที่แสดงออกในลักษณะของการถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้มา ด้วยการเขียนหรือการกระทำใดๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้

5.1.3 ด้านการนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถที่ผู้เรียนนำเอาความรู้ความเข้าใจจากสิ่งที่ได้รับการอบรมสั่งสอนบวกกับประสบการณ์ต่างๆ ของตนไปใช้ในสถานการณ์จริงๆ หรือสถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึงกัน

5.1.4 ด้านการวิเคราะห์ (Analysis) เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกให้เห็นได้ด้วยการสามารถแยกแยะเรื่องราว เหตุการณ์ ผลลัพธ์ ผลรวมของปรากฏการณ์ใดๆ ที่ประจักษ์อยู่นั้นว่าเกิดจากหรือประกอบจากส่วนย่อยต่างๆ อะไรบ้าง สามารถวิเคราะห์บางส่วนของเรื่องราวได้ มองเห็นความสัมพันธ์เกี่ยวโยงของปลีกย่อย ของสิ่งที่เรียนรู้ เป็นต้น

5.1.5 ด้านการสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถที่ผู้เรียนนำเอาสิ่งที่เรียนต่างๆ มาร้อยกรองจัดระเบียบใหม่ให้เกิดเป็นโครงสร้าง เรื่องราวใหม่ที่แปลกกว่าเดิม มีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิมเป็นลักษณะของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นั่นเอง

5.1.6 ด้านการประเมินค่า (Evaluation) เป็นพฤติกรรมทางปัญญาที่สูงที่สุดในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นความสามารถที่ผู้เรียนวินิจฉัยเรื่องราวต่างๆ ว่าดีหรือไม่ดี ควรปฏิบัติหรือไม่ควร เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมเป็นการใช้วิจารณญาณขั้นสุดของตนเอง

สมบุญ ชิดพงศ์ และคณะ (2540: 6 - 7) ได้กล่าวว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมทั้ง 3 ด้านคือ

1. ด้านความคิด (Cognitive Domain) เป็นความสามารถของสมองในด้านความคิดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ซึ่งพฤติกรรมที่แยกย่อยเป็น 6 ขั้นคือ

1.1 ความรู้ความจำ (Memory) เป็นความสามารถในการทรงไว้ รักษาไว้ซึ่งมวลประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิตที่รับรู้มา

1.2 ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถในการแปลความตีความและขยายความในเรื่องราว และเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิต

1.3 การนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถที่นำประสบการณ์ที่ได้รับมาไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาใหม่

1.4 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญและหาความสัมพันธ์ และหลักการของสิ่งของเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เรื่องราวต่างๆ ขึ้นมาใหม่ โดยใช้สิ่งเดิมมาดัดแปลงและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพดีกว่าแต่ก่อน

1.6 การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสิน ตีราคา และลงสรุปในเรื่องราวต่างๆ

2. ด้านความรู้สึกนึกคิด (Affective Domain) เป็นท่าทีที่มีต่อสิ่งต่างๆ 5 ขั้น คือ

2.1 การรับรู้ (Receiving) เป็นความรู้สึกลบไวในการที่จะรับรู้ในสิ่งเร้าต่างๆ

2.2 การตอบสนอง (Responding) เป็นการมีปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้าด้วยความรู้สึที่ยินยอม เต็มใจ และพอใจ

2.3 การสร้างคุณค่า (Value) เป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกมีส่วนร่วมต่อสิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่การยอมรับ นิยมชมชอบ และเชื่อถือในสิ่งนั้น

2.4 การจัดระบบ (Organization) เป็นการสร้างความคิดรวบรวมของคุณค่าให้เกิดมีระบบโดยอาศัยความสัมพันธ์ของคุณค่าในสิ่งที่เชื่อถือ

2.5 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นการจัดคุณค่าที่มีอยู่แล้วให้เป็นระบบ แล้วยึดถือเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวบุคคล

3. ด้านทักษะ (Psycho - motor Domain) เป็นทักษะในการปฏิบัติ 5 ขั้นตอน คือ

3.1 การเลียนแบบ (Imitation) เป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ

3.2 การทำตามแบบ (Manipulation) เป็นการลงมือทำตามแบบที่สนใจ

3.3 การหาความถูกต้อง (Precision) เป็นการตัดสินใจเลือกทำตามแบบที่เห็นว่าถูกต้อง

3.4 การทำอย่างต่อเนื่อง (Articulation) เป็นการกระทำสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องได้
 อย่างเป็นเรื่องเป็นราว

3.5 การทำโดยธรรมชาติ (Naturalization) เป็นการทำให้เกิดทักษะสามารถใน
 การปฏิบัติได้โดยอัตโนมัติจนเป็นธรรมชาติ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ของ
 ผู้เรียนซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยวัดจากคะแนนตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 เรื่อง วิกฤตการณ์ทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งวัดตาม
 แนวความคิดของบลูม (Bloom)

5.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียน
 ที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอ (Paper and
 Pencil Test) กับให้นักเรียนปฏิบัติจริง (Performance Test) แบบทดสอบประเภทนี้แบ่งได้เป็น 2
 พวก คือแบบทดสอบของครูที่สร้างขึ้นกับแบบทดสอบมาตรฐาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.
 2538: 146-147)

1. แบบทดสอบของครู หมายถึง ชุดของข้อคำถามที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้น ซึ่งจะเป็นข้อ
 คำถามที่ถามเกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียนว่า นักเรียนมีความรู้มากแค่ไหนบนพร่อง
 ที่ตรงไหนจะได้สอนซ่อมเสริม หรือวัดความพร้อมที่จะขึ้นบทเรียนใหม่ ฯลฯ ตามแต่ที่ครูปรารถนา

2. แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบประเภทนี้สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละ
 สาขาหรือจากครูที่สอนวิชานั้น แต่ผ่านการทดลองหาคุณภาพหลายครั้งจนกระทั่งมีคุณภาพดีพอจึง
 สร้างเกณฑ์ปกติ (Norm) ของแบบทดสอบนั้น สามารถใช้เป็นหลักและเปรียบเทียบผลเพื่อประเมิน
 ค่าของการเรียนการสอนในเรื่องนั้น ๆ ก็ได้ จะใช้วัดอัตราความงอกงามของเด็กแต่ละวัยในแต่ละ
 กลุ่มแต่ละภาคก็ได้ จะใช้สำหรับให้ครูวินิจฉัยผลสัมฤทธิ์ระหว่างวิชาต่างๆ ในเด็กแต่ละคนก็ได้

นอกจากนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2545: 53) ได้กล่าวว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์
 (Achievement Test) หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคลในด้านวิชาการ
 ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระและตามจุดประสงค์ของวิชา หรือเนื้อหาที่สอนนั้นโดยทั่วไป
 จะวัดผลสัมฤทธิ์ในวิชาต่างๆ ที่เรียนในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาต่างๆ
 อาจจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบที่
 สร้างขึ้นตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัดหรือคะแนนเกณฑ์สำหรับใช้ตัดสินว่าผู้สอบ

มีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดตรงตามจุดประสงค์เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้

2. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งสร้างเพื่อวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการจำแนกผู้สอบตามความเก่งอ่อนได้ดี เป็นหัวใจของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้ การรายงานผลการสอบอาศัยคะแนนมาตรฐาน ซึ่งเป็นคะแนนที่สามารถให้ความหมายแสดงถึงสถานภาพความสามารถของบุคคลนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นๆ ที่ใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอบนั้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นแบบทดสอบอิงเกณฑ์

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

รัตนะ บัวรา (2540: 102) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการสอนตามคู่มือครู พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

กรรณิกา ไพทจันทร์ (2541: 103) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมตามวิธีการวิจัยในการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมในกิจกรรมชุมนุมกิจกรรมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมตามวิธีการวิจัยกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้แตกต่างกัน

นุศรา เอี่ยมเนาวรัตน์ (2542: 51) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืนกับการสอนตามปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืนแตกต่างกับการสอนตามปกติ

ไพจิตร เชื้ออ่ำ (2546: 70) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้แนวคิด 4MAT เรื่อง ผักพื้นบ้านของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกุดจับประชาสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ การประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

อาร์ม โพธิ์พัฒน์ (2550: 88) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้ชุดกิจกรรมการเขียนแผนผังมโนคติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านวังกะทะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเขียนแผนผังมโนคติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเขียนแผนผังมโนคติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ถาวรณ โสมแพน (2550: 71) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นุจรินทร์ สิทธิเลิศประสิทธิ์ (2550: 57) การพัฒนาชุดการเรียนการสอน เรื่อง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โดยใช้แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาสมโภชน์ จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ชุดการเรียนการสอนเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.25/82.75 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน หลังเรียนด้วยชุดการเรียนการสอนอยู่ในระดับดีมาก

พูนศิริ ศรีโพธิ์เผือก (2551: 54-55) พัฒนาชุดการสอน เรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก่อนและหลังการเรียนด้วยชุดการสอน ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอน เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.26/84.11 และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาผลงานการวิจัยเกี่ยวกับชุดการสอนในประเทศ สรุปได้ว่า ชุดการสอน ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และนักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนโดยใช้ชุดการสอน

6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

วีวาส (Vevas, 1985: 603) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบพัฒนาและประเมินค่าของการรับรู้ทางความคิดของนักเรียนเกรด 1 ในประเทศเวเนซุเอลา โดยใช้ชุดการสอนจากการศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจในพัฒนาทักษะทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านความคิด ด้านความพร้อมในการเรียน ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านเชาว์ปัญญา และด้านการปรับตัวทางสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 1 จากโรงเรียนเรนิสกันเียร์ รัฐมิถันต์ ประเทศเวเนซุเอลา จำนวน 214 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 ห้องเรียน จำนวน 114 คน ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอน กลุ่มควบคุม 3 ห้องเรียน จำนวน 100 คน ได้รับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนมีความสามารถเพิ่มขึ้นใน ด้านความคิด ด้านความพร้อมในการเรียน ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านเชาว์ปัญญา และด้านการปรับตัวทางสังคม หลังจากที่ได้รับการสอนด้วยชุดการสอนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

วิลสัน (Wilson, 1996: 416) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลการใช้ชุดการสอนของครู เพื่อแก้ปัญหาในการที่เด็กเรียนช้าด้านคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการบวก การลบ ผลการวิจัยพบว่าครูผู้สอนยอมรับว่าการใช้ชุดการสอนมีผลดีมากกว่าการสอนตามปกติ อันเป็นวิธีการหนึ่ง ที่ช่วยให้ครูสามารถแก้ปัญหาการสอนที่อยู่ในหลักสูตรคณิตศาสตร์สำหรับเด็กเรียนช้า

ฟาร์คาส (Farkas, 2002: 1243-A) ได้ศึกษาผลของวิธีการสอนแบบปกติและการสอนโดยใช้ชุดการสอน ที่มีต่อการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติ การใส่ใจในการเรียน และความสามารถในการแปลความหมายของนักเรียนชั้นปีที่เจ็ด หรือเทียบเท่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า ในด้านผลสัมฤทธิ์ชุดการสอนที่มีสื่อหลากหลาย ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแปลความหมายดีขึ้น

จากการประมวลงานวิจัยต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น ผลการวิจัยสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นส่วนใหญ่ จึงสรุปได้ว่าการเรียนการสอนโดยที่ใช้ชุดการสอนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาทักษะด้านต่างๆ เช่น ด้านความคิด ด้านความพร้อมในการเรียน ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านเชาว์ปัญญา และด้านการปรับตัวทางสังคม และการแสดงความคิดเห็นถึงความชอบและไม่ชอบต่อเนื้อหาวิชาที่เรียน ซึ่งหลังการใช้ชุดการสอน แล้วสามารถทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ และแสดงความคิดเห็นต่อชุดการสอนที่ใช้ อีกทั้งยังส่งเสริมให้มีการใช้สมองซีกซ้ายและซีกขวาทำงานร่วมกันอย่างสมดุล

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาชุดการสอนเรื่องวิกฤตการณ์ทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทยมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาทักษะด้านการคิดทักษะด้านเชาว์ปัญญา และทักษะด้านการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียน และส่งเสริมการใช้สมองซีกซ้ายและซีกขวาให้ทำงานร่วมกันอย่างสมดุล ตลอดจนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นและมีความสุขและสนุกสนานในการเรียนรู้ ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ